

Пояснювальна записка

Не викликає сумніву, що майбутній спеціаліст будь-якого профілю повинен глибоко знати вітчизняну історію, вільно володіти історичними методами дослідження. Для успішного вивчення дисципліни «Історія України», абітурієнт повинен володіти ґрунтовними знаннями шкільної програми за 5-9 клас. Програму співбесіди з історії України розроблено на основі Закону України «Про загальну середню освіту», Державного стандарту базової і повної середньої освіти та з урахуванням чинної програми з історії України для абітурієнтів, які складають співбесіду з історії України на основі базової загальної середньої освіти

Програма співбесіди з історії України охоплює розділи шкільної програми з курсу «Історія України», які вивчаються при здобуванні базової загальної середньої освіти. У запропонованій програмі стисло наведено зміст розділів шкільної програми, де вказано основний понятійний апарат, яким повинен володіти випускник 9-го класу, наводиться перелік основних питань, які виносяться на вступні випробування. Цей перелік дасть можливість абітурієнту систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання потрібно звернути увагу при підготовці до вступного екзамену з історії України.

Оцінювання результатів вступних випробувань передбачає оцінювання засвоєних абітурієнтами знань і сформованих умінь та навичок:

- знання дат, хронологічних меж, періодів найбільш важливих історичних подій і процесів;
- знання фактів, місця, обставин, учасників, результатів подій;
- співвіднесення одиничних фактів і типових загальних явищ;
- визначення характерних суттєвих рис історичних явищ і подій;
- групування (класифікація) фактів за вказаною ознакою;
- знання історичних понять термінів, їх визначень;
- розкриття причинно-наслідкових зв'язків між подіями.

Основні вимоги до підготовки вступників з дисципліни «Історія України»
абітурієнт повинен знати :

- сутність основних проблем історії народу України;
- основні закони та етапи розвитку людського суспільства від найдавніших часів до початку ХХ ст; витоки української нації та її місце в загальнолюдських процесах;
- суспільно-економічні, політичні та культурні процеси історичного розвитку українського народу; історичні події;
- зародження та розвиток української державності;
- процеси розбудови сучасної незалежної української держави;
- діяльність історичних осіб.

вміти:

- порівнювати, аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність осіб;
- оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі з позиції загальнолюдських цінностей; співставляти історичні події, процеси з періодами (епохами);
- розрізняти тенденційно подану інформацію;
- орієнтуватись у науковій періодизації історії України;
- вміти самостійно добувати історичну інформацію за темою, працювати з першоджерелами, літературою;
- аргументовано на основі історичних фактів відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему.

РОЗДІЛИ ДИСЦИПЛІНИ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА СПІВБЕСІДУ

№	Розділ програми	Зміст програми.
	Вступ	Предмет історії України, її періодизація. Джерела.
1	Стародавня історія України	Поява і розселення людей на території України. Кам'яний вік. Палеоліт. Мезоліт. Неоліт. Форми суспільної організації у кам'яному віці. Енеоліт. Трипільська культура (етнічна приналежність; поселення; господарство; релігія та культура). Бронзовий вік. Племена раннього залізного віку на території України: кіммерійці, скіфи, сармати (суспільний устрій, релігія, господарство, військова справа). Античні міста-держави на території України (причини грецької колонізації, господарство; господарство; політичний устрій; культура і релігія; найбільші міста). Боспорське царство. Велике переселення народів. Давні слов'яни (походження; господарство; розселення). Східні слов'яни. Племена східних слов'ян (заняття, вірування, побут та звичаї).
2	Виникнення та розквіт Київської Русі. Заснування Києва.	Кий, Щек, Хорив та їхня сестра Либідь. Розселення східнослов'янських племінних союзів. Куявія. Аскольд. Слав'я. Рюрик. Утворення Київської Русі. Походження назв «Русь», «Україна». Внутрішньополітична та зовнішньополітична діяльність князів: Олега, Ігоря, Ольги. Стосунки княгині Ольги з Німеччиною. Місія єпископа Адальберта до Києва. Правління Святослава. Правління Володимира Великого. Запровадження християнства як державної релігії. Реформи князя Володимира. Князювання Ярослава Мудрого. Правління Ярославичів. Боротьба за київський стіл між Ярославичами. Любецький князівський з'їзд. Князювання Володимира Мономаха. Правління Мстислава Володимировича
3	Київська Русь за часів роздробленості. Галицько-Волинська держава – правонаступниця Київської Русі	Причини роздробленості Київської Русі. Наслідки розпаду Київської Русі. Розвиток Київського, Чернігово-Сіверського, Переяславського князівств. Боротьба за київський стіл. Об'єднання Галицького та Волинського князівств. Правління князя Романа Мстиславовича. Князювання Данила Галицького. Доля Галицько-Волинського князівства після смерті Данила Романовича. Монгольська навала на південно-західні землі Русі. Похід Батия на Київ. Наслідки золотоординського ярма для українських земель.
4	Політичний устрій, соціально-економічний, культурний	Суспільно-політичне та господарське життя Київської Русі. Соціальний устрій Русі. Суспільно-

	розвиток Київської Русі та Галицько-Волинської держави у IX- XIV ст.	політичне та господарське життя Галицько-Волинської держави. Соціальний устрій Галицько-Волинського князівства. Розвиток освіти та культури Київської Русі. Будівництво Софійського собору та Золотих Воріт в Києві. Створення Остромирового Євангелія. «Повість минулих літ». «Слово о полку Ігоревім». Розвиток освіти та культури Галицько-Волинської держави. Поширення писемності. Походження назви «Україна» та національної символіки.
5	Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (у другій половині XIV – першій половині XVI ст.)	Боротьба Польщі, Угорщини та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Вхідження українських земель до складу Литовської держави. Розгром татар на річці Сині Води. Кревська унія. Політичне становище українських земель після унії. Правління князя Вітовта. Городельська унія. Князювання Свидригайла Ольгердовича. Відновлення та остаточна ліквідація Київського та Волинського удільних князівств. Утворення Кримського ханства та його перехід у васальну залежність від Туреччини. Виникнення українського козацтва. Включення Закарпаття до складу Угорщини, Буковини до складу Молдавського князівства. Московсько-литовські війни. Господарське життя України. Розвиток ремесел та торгівлі. Магдебурзьке право. Соціальний устрій. Литовські статuti. Антифеодальний рух. Розвиток культури та освіти.
6	Українські землі під владою Речі Посполитої. Наростання національно - визвольної боротьби українського народу	Зміни у соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорозької Січі. Д. Вишневецький. Козацькі повстання 90-х років XVI ст.. Люблінська унія та її вплив на українські землі. Реєстрове козацтво. Участь українського козацтва в Хотинській війні. П. Конашевич-Сагайдачний. Козацькі повстання 20-х – 30-х років XVII ст..
7	Національно - культурний рух в Україні в другій половині XVI – першій половині XVII ст.	Православна церква в другій половині XVI ст Реформаційні та контрреформаційні рухи в Україні. Братський рух. Пересопницьке Євангеліє. Берестейська церковна унія та її вплив на церковне життя. Утворення греко-католицької церкви. Православна церква в першій половині XVII ст.. Петро Могила. Розвиток освіти та культури. Острозька академія. Києво-Могилянський колегіум. Друкарство (Швайпольт Фіоль, Франциск Скорина, Іван Федоров).
8	Національно - визвольна війна українського народу проти Речі Посполитої середини XVII ст	Причини, характер та рушійні сили національно-визвольної війни українського народу. Її періодизація. Воєнні дії 1648-1649 рр. Зміни в суспільно-політичному житті. Утворення Української козацької держави – Війська Запорозького. Зборівський мирний договір. Воєнно-політичні події 1650-1653 рр. Білоцерківський

		договір. Українсько-московські відносини. Переяславська рада. Березневі статті та їх значення. Завершення війни. Діяльність Богдана Хмельницького.
9	Українські землі в другій половині XVII ст. Поділ України та боротьба за незалежність	Становище Української держави після смерті Богдана Хмельницького. Гетьманування І.Виговського. Умови Гадяцького договору. Московсько-українська війна 1658-1659 рр. та її наслідки. Гетьманування Юрія Хмельницького. Початок поділу України. Період «Руїни» та його наслідки. Чигиринські походи турецько-татарського війська. Умови та значення для України Бахчисарайського мирного договору та «Вічного миру». Роль і місце Запорозької Січі під час національно-визвольної війни та Руїни. Іван Сірко. Занепад Правобережжя. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Слобідська Україна.
10	Українські землі наприкінці XVII – першій половині XVIII ст.	Гетьманування І. Мазепи. Коломацькі статті. Відродження козацького устрою на Правобережній Україні. Причини, перебіг та наслідки національно-визвольного повстання на Правобережжі у 1700-1704 рр. Семен Палій. Північна війна та роль українських полків в ній. Повстання І. Мазепи. Переговори Мазепи зі шведською стороною і перехід на бік Швеції. Воєнно-політичні акції Петра I проти українців. Полтавська битва та її наслідки для України. Конституція П. Орлика та її історичне значення. Гетьманування І. Скоропадського. Решетилівські статті. Обмеження автономії Гетьманщини. Перша Малоросійська колегія. Гетьманування П. Полуботка. Гетьманування Д. Апостола. Правління гетьманського уряду
11	Культура України другої половини XVII – першої половини XVIII ст.	Історичні умови та особливості розвитку культури України. Стан освіти та книгодрукування. Наука. Розвиток літератури: Л. Баранович, І. Гізель, літописи Г.Габ'янки та С. Величка, «Літопис самовидця». Архітектура, графіка та малярство. Видатні українські композитори: А. Ведель, Д. Бортнянський, М.Березовський.
12	Українські землі у другій половині XVIII ст.	Гетьманування К. Розумовського. Остаточна ліквідація гетьманства. Ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Ліквідація Запорозької Січі. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Заселення Південної України. Гайдамацький та

		опришківський рухи. Коліївщина. Зміни в політичному становищі Правобережної України після поділів Речі Посполитої. Приєднання Кримського ханства до Росії.
13	Культура України другої половини XVIII ст.	Розвиток освіти, науки. Книгодрукування. Література. Музичне та театральне мистецтво. Архітектура та образотворче мистецтво.
14	Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст	Адміністративно-територіальний устрій українських земель. Промисловий переворот та зародження ринкової економіки. Військові поселення. Україна у вітчизняній війні 1812 р. Національне відродження в Україні. Декабристський рух в Україні. Південне товариство. «Руська правда» П. Пестеля. Розвиток національного руху. Кирило-Мефодіївське братство. Т.Г. Шевченко. Російські та польські суспільні рухи. Антифеодальний рух на українських землях. Виступи під проводом Устима Кармелюка. Київська козаччина
15	Західноукраїнські землі наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.	Включення західноукраїнських земель до Австрійської імперії. Адміністративно-територіальний поділ. Реформи Марії Терезії та Йосифа II. Національне та соціальне становище українців в Східній Галичині, Закарпатті та Північній Буковині. Соціально-економічний розвиток Західної України. Антифеодальна боротьба на західноукраїнських землях. Повстання під проводом Л. Кобилиці. «Холерні бунти» в Закарпатті. Початок національного відродження в Західній Україні. «Руська трійця». Революція 1848 – 1849 рр. на західноукраїнських землях. Діяльність Головної руської ради. Національно- визвольний рух 1848 р. у Галичині.
16	Культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст.	Розвиток освіти, науки. Література. Культурно-освітній рух. «Історія Русів». Архітектура. Образотворче мистецтво. Театр. Музика.
17	Надніпрянська Україна в другій половині XIX ст.	Селянська реформа 1861 р.: мета, зміст, та наслідки. Реформи 1860-1870-х рр. Політика російського царизму щодо України. Соціально-економічний розвиток Надніпрянської України: сільське господарство, промисловість, торгівля, фінанси. Соціальні зміни в Україні. Суспільно-політичне життя в Україні. Валувський циркуляр (1863 р.). Емський указ (1876 р.). Російський визвольний рух в Україні. Польський визвольний рух в Україні.

		Хлопомани. Український визвольний рух. Діяльність громад. М. Драгоманов. Діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства». Діяльність народників в Україні. Діяльність «тарасівців».
18	Західноукраїнські землі у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії у другій половині XIX ст.. Адміністративні зміни в Австрійській імперії (1867 р.).	Західноукраїнські землі в Австро-Угорській імперії. Національна політика австрійського уряду щодо українських земель. Соціально-економічний розвиток Галичини, Буковини та Закарпаття. Розвиток кооперативного руху. Трудова еміграція. Суспільно-політичні рухи в Західній Україні. Народовці (українофіли). Радикали. Москвофіли. Утворення політичних партій. Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта».
19	Культура України у другій половині XIX ст.	Становлення та консолідація української нації. Освіта та наука. Розвиток літератури, архітектури, скульптури та живопису. Театр і музика. Підприємці-меценати.

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок вступника

Рівні навчальних досягнень	Бали	Загальні критерії, якими оцінюються навчальні досягнення абітурієнтів
Початковий	100-120	Вступник може розрізняти об'єкт вивчення і відтворити деякий елементи. Вступник фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, має здатність до елементарного викладу думки. Вступник відтворює менше половини навчального матеріалу
Середній	121-150	Вступник знає близько половини навчального матеріалу. Розуміє основний навчальний матеріал, здатний з неточностями дати визначення понять. Вступник виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але не достатньо осмислена.

Достатній	151-180	Вступник правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, застосовує вивчений матеріал у складних ситуаціях. Знання є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал, розуміє факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження власних думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати і систематизувати інформацію, застосовувати загальновідомі докази у власній аргументації
Високий	181-200	Вступник глибоко і докладно відповів на всі питання, в томучислі і додаткові; вміє самостійно та чітко аргументувати основні теоретичні положення, які він викладає у своїй відповіді; ілюструє наведені у відповідні думки потрібними прикладами, причому не тільки запозиченими з підручника, а й підібраними самостійно; спроможний глибоко та всебічно аналізувати історичні факти і процеси, аргументує свої висновки; спроможний здійснювати порівняльний аналіз розвитку історичного процесу в Україні з відповідними явищами світової історії.